

Raport intermediar în cadrul Proiectului "Moving and Learning"

În perioada Mai - August 2009, Centrul de Pregătire Profesională în Cultură a desfășurat în țară o cercetare referitoare la efectele de învățare și de inovație pe care le au acțiunile de mobilitate asupra artiștilor, în cadrul proiectului Artists' Moving & Learning. www.encatc.org/moving-and-learning.

Proiectul internațional "Moving and Learning" finanțat în cadrul programului european Lifelong Learning se desfășoară în parteneriat cu organizații din 5 țări: Italia, Spania, Belgia, Ungaria și Franța, liderul de proiect fiind organizația internațională ENCATC. Cercetarea a fost realizată concomitent în cele cinci țări europene din care provin partenerii din proiect. Numărul minim de artiști intervievați pentru fiecare țară în parte este de 15 persoane. Raportul final se va realiza prin reunirea rezultatelor obținute de fiecare partener de proiect în urma cercetării.

Iată rezumatul cercetării realizate în România și lista artiștilor care au participat la proiect

Rezumat cercetare:

Cercetarea a inclus 20 de artiști din România din domeniile artelor vizuale și artelor spectacolului. Datele au fost culese prin intermediul interviurilor realizate în baza unui ghid de interviu.

Prima parte a raportului oferă informații referitoare la artiștii care au participat la cercetare și informații factuale culese pe parcursul interviurilor, referitoare la locul și durata mobilității, tipul de experiență de mobilitate și statusul artistului pe parcursul perioadei de mobilitate, modul în care artiștii au avut acces la informațiile cu privire la oportunitatea mobilității și dacă ei au avut contacte cu instituții sau persoane din locurile în care s-au desfășurat mobilitățile. În baza datelor culese în cadrul cercetării, au fost trase mai multe concluzii privind caracteristicile generale ale experiențelor avute de către artiștii români care au avut cel puțin o mobilitate în ultimii 5 ani și despre contextul în care s-a desfășurat experiența lor de mobilitate:

- Majoritatea artiștilor români implicați în studiu au terminat studii superioare de prim nivel (diplomă de licență);
- Experiențele de mobilitate ale artiștilor români au fost orientate mai ales către țările vest-europene, au avut o durată de la 2 săptămâni la maxim 6 luni și adesea au luat forma rezidențiatelor artistice;
- Majoritatea mobilităților au fost finanțate parțial sau integral de către finanțatori publici sau privați ai sectorului artistic (la nivel național sau internațional);
- Artiștii au avut acces la informațiile privind oportunitățile de mobilitate mai ales datorită mediului profesional, în cadrul căruia instituțiile de artă joacă un semnificativ în diseminarea informației și în furnizarea de contacte artiștilor; colegii din domeniu joacă un rol similar.
- Deși mobilitatea în sine a avut loc într-un cadru instituțional, statusul artistului a fost în majoritatea cazurilor acela de liber-profesionist.

Următoarea secțiune investighează motivele artiștilor pentru mobilitate și așteptările lor legate de experiența de mobilitate, măsurile de pregătire pe care aceștia le-au luat și susținerea de care aceștia au beneficiat de-a lungul procesului.

În ceea ce privește descrierea experienței de mobilitate în sine, de la motivele pentru care au ales să fie mobili la expectații și la cum au trăit experiența de mobilitate și efectele pe care le-a avut aceasta asupra vieții lor profesionale, au fost extrase mai multe concluzii, după cum urmează:

- ✓ Decizia de a deveni mobil implică motive complexe – motivele profesionale, personale și financiare sunt toate prezente în evaluările și alegerile artiștilor, deși motivele profesionale tind să fie dominante.
- ✓ Nu există un pattern predefinit referitor la modul în care artiștii și-au definit așteptările, astfel încât a fost identificat un număr mare de abordări: de la cele foarte precaute – fără a se aștepta la ceva anume, la cele extrem de centrate – adesea cu referire la performanța artistică și/sau la achizițiile organizatorice și soluții.
- ✓ Problema identității – identitatea regională de est-europeană – și interacțiunile cu ceilalți (gazdele și nu numai) par să reprezinte o problemă pentru anumiți artiști români, într-o oarecare măsură;
- ✓ Mobilitatea a presupus pregătiri de natură profesională și logistică din partea artiștilor și, în general, s-au făcut pregătiri pentru contactul cu o altă cultură.
- ✓ Experiența de mobilitate s-a demonstrat a fi o experiență pozitivă pentru artiști în majoritatea cazurilor, atât la nivel profesional cât și la nivel personal și experiențe cu „valențe mixte” pot fi considerate experiențele de învățare pentru cariera lor, întrucât frustrarea apare mai ales în procesul de experimentare al diferitelor stiluri de lucru.
- ✓ **Locurile și oamenii** întâlniți au jucat un rol semnificativ în aprecierea pozitivă a experienței de mobilitate. Relațiile sociale stabilite în cadrul mobilității au inclus atât aspecte profesionale cât și personale de interacțiune și comunicare.
- ✓ Dezvoltarea **relațiilor sociale** depinde de mai multe aspecte instituționale și personale: posibilitatea de a lucra împreună, modalitatea în care instituțiile gazde au procedat în relaționarea cu artiștii invitați și de asemenea de deschiderea individuală a artiștilor și capacitatea personală de comunicare.
- ✓ **Integrarea** s-a demonstrat de asemenea a fi un proces complex, cu mai multe nivele, în cadrul căreia factorul timp a jucat un rol important; pe termen scurt (durata redusă a mobilității) nivelul de schimb cultural cel mai accesibil este acela în grupul de egali; cu cât este mai puternic cadrul instituțional al mobilității, cu atât mai bine organizate sunt schimburile cu ceilalți profesioniști; schimburile culturale cu persoanele și cultura locală necesită ca artistul să petreacă o mai mare perioadă de timp în acea locație; o caracteristică interesantă o reprezintă accentul pe cunoașterea de către artist și comunicarea sa cu elementele culturale locale în cazul artiștilor care au fost mobili în afara unui cadru instituțional și/sau care s-au autofinanțat.
- ✓ **Relevanța acțiunii de mobilitate** este considerată de mulți artiști din perspectiva consecințelor post-mobilitate în termeni de efecte de învățare, conștiință culturală și oportunități de angajare.
- ✓ **Efectele de învățare** ale experiențelor de mobilitate sunt percepute ca difuze, cu elemente dificil de relaționat într-o schemă de corespondență; la fel s-a întâmplat și când s-a încercat distingerea între efectele și beneficiile profesionale și cele personale.
- ✓ **Învățarea în sfera artistică** a inclus o mare cantitate de informație dobândită într-o perioadă scurtă de timp și prin mijloace extrem de diverse, însoțite de confruntarea cu diverse metode învățare, tehnici artistice, atitudini și perspective artistice și personale.
- ✓ Dincolo de efectele de învățare în sfera artistică, alte arii profesionale au fost de asemenea atinse și dezvoltate arii precum înțelegerea generală a sistemului cultural și artistic din țara gazdă și cel din țara de rezidență a artistului, printr-un proces de oglindire; de asemenea au fost dezvoltate abilități complementare sau adiacente celor artistice – precum abilități de comunicare și organizatorice;
- ✓ **Mediul de învățare** a fost unul specific, total diferit de cel academic, caracterizat mai degrabă de „a învăța făcând”, întrucât experiențele de mobilitate erau organizate în jurul unor sarcini centrale care să fie îndeplinite de către artist;
- ✓ Aceeași „oglindire” a fost folosită și în domeniul **competențelor civice, sociale și interculturale**, procesul de permanentă comparare a „ceea ce este aici” și „ceea ce este dincolo”, conducând la efecte care rămân pe termen lung în termeni de creativitate, conștiință de sine, toleranță față de practicile și tradițiile culturale ale celorlalți, creșterea simțului civic.

- ✓ Efectele de învățare sunt mai ales unele pe termen lung, de la simple surse de inspirație la competențe practice utilizate mai târziu sub formă de inițiative.
- ✓ Toate experiențele de mobilitate au avut un efect direct asupra carierei artiștilor care s-a manifestat în cele mai multe dintre cazuri în timp, de la creșterea vizibilității și a oportunității de a-și crea rețele profesionale la crearea de produse artistice în sine.

A treia parte a raportului include analiza a trei interviuri-în-profunzime ale artiștilor care au fost de acord să dedice mai mult timp interviului și să aibă biografia publicată. Acești artiști sunt: Vlad Basarab, Fotograf; Bruno Mastan, Actor – Teatru de marionete; Marcella Drăgan, Fotograf.

Ceea ce a reieșit din aceste interviuri-în-profunzime este corelația pozitivă dintre numărul de mobilități pe care un artist le-a avut și motivația și deschiderea sa față de experiențele de mobilitate văzute ca o sursă de noi contacte profesionale și de oportunități. Și de asemenea a ieșit în evidență faptul că pentru toți cei trei artiști a avea mobilități înseamnă a se menține activi ca artiști, atât din perspectivă tehnică, cât și din cea culturală.

Mobilitatea în familie se reflectă asupra vârstei la care artistul devine mobil, dar de la un anumit nivel al dezvoltării carierei artistice pare a avea o influență mai scăzută asupra motivației artistului de a fi mobil, aceasta din urmă devenind mai mult rezultatul maturității artistice și beneficiilor pe care o experiență de mobilitate le are asupra vieții profesionale.

Iar maturitatea influențează și ea stilul de mobilitate, în funcție de ce scopuri are fiecare artist, atât profesional cât și personal.

Se poate concluziona că experiența de mobilitate pare să atragă după sine capacitatea de învățare a artiștilor, atât la nivel personal cât și la nivel profesional.

Vă vom prezenta câteva dintre descrierile pe care artiștii au făcut-o mobilității și relevanței acesteia pentru cariera lor artistică:

“Mobilitatea a fost o gură de aer proaspăt și o șansă de reinventare. Fără experiența aceasta aș fi fost puțin mai sărac spiritual și probabil nu aș fi ajuns la nivelul la care sunt acum.” – Dragoș Burlacu, artist vizual

„Eu cred că dacă Brâncuși rămânea aici, nu mai era atât de cunoscut. Nu vedea ceea ce a văzut, nu ar fi lucrat în atelierele de la Paris, nu cred că arta lui ar fi evoluat la nivelul la care a evoluat dacă rămânea aici.”- Lelia Rus Pârvan, artist vizual

„Mobilitatea este obligatorie. Nu poți să faci artă între 4 pereți. Cât timp poți să crezi? Este obligatoriu să experimentezi, să vezi locuri noi, să cunoști oameni noi, tradiții. La fiecare ieșire/mobilitate am câștigat cel puțin o imagine foarte-foarte bună.” – Cosmin Someșan, artist vizual

„Cred că este foarte sănătos pentru oricine să se rupă de contextul în care locuiește, negândindu-mă exclusiv la oameni din Estul Europei ci și în sens invers, geografic în toate direcțiile. Mi se pare că este foarte educativ.” – Vlad Nanca, artist vizual

„O mobilitate este o experiență culturală în plus, o sursă nouă de învățare și de asimilare de noi comportamente culturale și noi viziuni, plus o sursă de contacte pe care ulterior să le putem valorifica în sensul transmiterii bogăției noastre culturale către ceea ce este cealaltă parte de Europa. Este un exchange cultural ca și mănunchi de comportamente și de convingeri.” – Veronica Macarie Moldovan, artele spectacolului

Recomandări:

Pentru instituțiile gazdă:

- ✓ Să dezvolte mai multe programe și activități pe parcursul găzduirii pentru a facilita contactul și comunicarea artiștilor cu cultura locală, nu ca o anexă a programelor de mobilitate/schimb cultural, ci ca o parte centrală a acestora;

Pentru instituțiile care oferă finanțări:

- ✓ Să includă în criteriile lor de selecție criteriile de finanțare a proiectelor de mobilitate prezența din partea artiștilor și a organizațiilor gazdă a unor căi informale de comunicare și de contact cu cultura locală, întrucât aceste instituții pun un mare accent pe sarcinile artistice ale mobilității (un rezultat vizibil și cuantificabil: expoziție, spectacol, produs artistic, etc.).

Pentru artiști:

- ✓ să încerce să rămână în contact cu cât mai mulți artiști din domeniu, să își creeze rețele profesionale care îi vor ajuta nu numai să afle despre posibilitățile de mobilitate, dar le vor furniza și contacte utile.

Lista artiștilor care au participat la cercetare:

Nume	Sector	Profesie	Web info
Vlad Basarab	Arte vizuale	Fotograf	http://www.basarab-art.com/
Lelia Rus Pârvan	Arte vizuale	Sculptor	
Dragoș Burlacu	Arte vizuale	Pictor	
Ioana Nemeș	Arte vizuale	Sculptor/ designer Interior	
Romelo Pervolovici	Arte vizuale	Artist Multimedia	
Cosmin Someșan	Arte vizuale	Fotograf	
Vlad Nanca	Arte vizuale	Fotograf	
Tibi Clenci	Arte vizuale	Fotograf - Fashion	www.tibiclenci.ro
Marcella Drăgan	Arte vizuale	Fotograf	
Mihai Mihalcea	Artele spectacolului	Dansator/ Cultural Manager	www.cndb.ro
Varvara Ștefănescu	Artele spectacolului	Dansatoare/ Cultural Manager	www.cndb.ro
Bruno Mastan	Artele spectacolului	Actor – teatru de marionete	
Camelia Luciana Ducaru	Artele spectacolului	Cântareață	
Tudor Diaconescu	Artele spectacolului	Violonist	
Ioana Cristescu	Artele spectacolului	Actriță/ Manager Cultural	
Ștefana Popa	Artele spectacolului	Arte Teatrale – regie teatru	
Veronica Macarie Moldovan	Artele spectacolului	Cântareață	
Carmen Ispas	Artele spectacolului	Impresar artistic	
Mirela Constantin	Artele spectacolului	Balerină	